

Шмат якія назвы месяцаў звязаны з імёнамі рымскіх багоў. Апекуном календара быў бог Янус. У яго гонар названы першы месяц года. Гэта назва, як і іншыя, запазычана рускай мовай — «январь». «Март» названы ў гонар бога вайны Марса. Юлій Цэзар прысвоіў аднаму з месяцаў сваё імя, што таксама мае адлюстраванне ў рускай мове: «июль». А хутка з’явіўся і месяц у гонар Актавіяна Аўгуста — па-руску «август».

ПАДВЯДЗЁМ ВЫНІКІ

◆ Спачатку рымляне пакланяліся духам прыроды, верылі ў прыметы і варажбу. ◆ Шмат якія рымскія багі былі падобныя на грэчаскіх. ◆ Заваяваўшы многія народы, рымляне стварылі Пантэон — храм у гонар усіх багоў.

- ? 1. У чым заключаецца падабенства першапачатковых вераванняў рымлян з рэлігійнымі ўяўленнямі найстаражытнейшых людзей? 2. Выкажыце меркаванне, чаму рымляне з лёгкасцю ператваралі багоў заваяваных імі народаў у «сваіх», а не распаўсюджвалі ўласную веру. 3. Якіх багоў асабліва шанавалі рымляне і чаму? Даведайцеся, якога чалавека сёння называюць «двухаблічным Янусам». 4. Дзе яшчэ, акрамя назваў месяцаў і планет, вы сустракаліся з імёнамі рымскіх багоў? 5. Складзіце ў сшытку табліцу адпаведнасці грэчаскіх і рымскіх багоў з указаннем сіл прыроды і з’яў, якім яны апекавалі. Падзяліцеся атрыманымі звесткамі з аднакласнікамі.

§ 28. Хрысціянства ў Рымскай імперыі

- ?! 1. Які народ першым перайшоў да адзінабожжа? Як называлася іх свяшчэнная кніга? 2. На якія царствы распалася дзяржава Ізраіль?

Не ўсім чужаземным багам знайшлося месца ў рымскім Пантэоне. «У адносінах да ворага ўсё дазволена», — лічылі рымляне. «Любіце ворагаў вашых, рабіце дабро тым, хто ненавідзіць вас...», — вучылі хрысціяне. Якім жа чынам, нягледзячы на жорсткае праследаванне ўладамі, хрысціянства не толькі ўцалела, але і стала афіцыйнай рэлігіяй?

1. Вучэнне Ісуса Хрыста. Аснову хрысціянскай рэлігіі складае жыццё і вучэнне *Ісуса Хрыста*. Ён нарадзіўся ў час кіравання Аўгуста ў далёкай Палесціне, заваяванай Рымам

Хрыстос вылучае сляпога. ▶
Мастак Эль Грэка, XVI ст.

у I ст. да н. э. У малалецтве дзівіў усіх сваімі мудрымі разважаньнямі. Ва ўзросце 30 гадоў стаў вандроўным прапаведнікам, вылучаў людзей і, паводле свяшчэннага пісаньня, здзяйсняў цуды.

Ісус гаварыў, што людзі загразнулі ў зле і несправядлівасці, што набліжаецца канец свету і хутка наступіць дзень Богага суда. Ён заклікаў людзей рабіць добрыя справы, любіць і паважаць адзін аднаго, быць літасцiвымі да ўніжаных і зняважаных. Вучыў любіць «Бога і блізкага як самога сябе», «не рабіць іншым таго, чаго не жадаеш сабе». Сябе ён называў Сынам Чалавечым, які прыйшоў у гэты свет, каб выратаваць людзей. І для тых, хто паверыў у яго, хто пакутаваў і быў зняважаны, наступіць Царства Богае на Зямлі — царства добра і справядлівасці. Адзін з распаўсюджвальнікаў хрысціянства *апостал* (пасланец) Павел вучыў: усе роўныя перад Богам — і эліны і іўдзеі, і рабы і свабодныя, і мужчыны і жанчыны.

Словы Ісуса былі простыя і зразумелыя, знаходзілі водгук у сэрцах тых людзей, якім так не хапала добра і справядлівасці. Вучні і прыхільнікі Ісуса называлі яго *Хрыстос* (Выбраннік Божы), а сябе — *хрысціянамі*. Першымі хрысціянамі станавіліся ў асноўным тыя, каму жылося асабліва цяжка — беднякі, удовы, сіроты, калекі.

Першапачаткова рымскія ўлады абьякава ставіліся да хрысціян. Аднак іўдзейскія святары бачылі ў Хрысце небяспечнага бунтаўшчыка. Яны абвінавацілі яго ў парушэнні рэлігійных правіл. Ісуса схапілі, а рымскі намеснік Іўдзеі прыгаварыў яго да смяротнага пакарання. Ісус быў распяты,

і яго пакінулі паміраць на крыжы. Яму было тады каля 33 гадоў.

На трэці дзень пасля пакарання смерцю пайшоў слых, што Хрыстос уваскрэс. Ён сустрэўся з вучнямі і абяцаў вярнуцца ў канцы часоў для здзяйснення Богага суда.

▲ Апошняя малітва хрысціянскіх пакутнікаў. *Мастак М.-Л. Жэром*

▲ Месца сходу першых хрысціян

і разбурэння імперыі. Таму ўлады паступова змянілі сваё стаўленне да новай рэлігіі. Яны вырашылі выкарыстоўваць яе для падтрымання парадку ў вялізнай дзяржаве. Асабліва прывабным для іх былі ідэі хрысціянскага цярапення і пакоры, непраціўлення злу гвалтам. Першым імператарам, які ўсвядоміў сілу хрысціянства, быў *Канстанцін*. У 313 г. ён

2. Распаўсюджанне хрысціянства. Першыя хрысціянскія абшчыны ўзніклі ў Іўдзеі. Хутка яны з'явіліся ў Сірыі, Малой Азіі, Італіі, Грэцыі. Члены хрысціянскіх абшчын называлі адзін аднаго братамі і сёстрамі, здзяйснялі сумесныя малітвы і трапезы.

У канцы II ст. н. э. хрысціянства распаўсюдзілася на большай частцы Рымскай імперыі. Улады праследвалі хрысціян. Шмат хто з іх памёр пакутлівай смерцю. Але хрысціянскіх абшчын становілася ўсё больш і больш. У іх уступалі не толькі беднякі, але і заможныя рымляне. Кіравалі хрысціянскімі абшчынамі спецыяльна выбраныя *епіскапы*.

Хрысціяне не заклікалі да супраціўлення рымскай уладзе

выдаў указ, згодна з якім хрысціянам дазвалялася будаваць храмы і адкрыта маліцца. Да канца IV ст. хрысціянства стала адзінай афіцыйнай рэлігіяй імперыі.

У гэты ж час канчаткова склалася хрысціянская царква. Яна ўключала вышэйшае духавенства (епіскапы), ніжэйшае духавенства (святары), манаства і простых хрысціян. Хрысціянскія храмы сталі называцца *царквой*. Адгэтуль у гэтага слова два асноўныя сэнсы: царква — сукупнасць усіх веруючых у Хрыста і царква — храм, месца збору асобнай хрысціянскай абшчыны.

3. Новы Завет. Некалькі дзясяткаў гадоў пасля пакарання смерцю Ісуса апосталы — вучні Хрыста — прапаведавалі яго ідэі. За гэты час збіраліся запісы яго выслоўяў і апавяданні пра яго ўчынкі. На гэтай аснове ў розных цэнтрах ранняга хрысціянства ўзніклі *Евангеллі*.

Слова «евангелле» азначае «добрая вестка». Евангеллі выкладаюць вучэнне Ісуса Хрыста, расказваюць пра зробленыя ім вылячэнні і, самае галоўнае, пра выратаванне, якое ён прынёс свету праз свае смерць і ўваскрэсенне. Чатыры Евангеллі і іншыя свяшчэнныя кнігі склалі *Новы Завет* — другую частку Бібліі.

ПАДВЯДЗЁМ ВЫНІКІ

◆ *Хрысціянства, зарадзіўшыся на землях Палесціны, жорстка праследавалася рымскімі ўладамі. ◆ З часам хрысціянская царква атрымала падтрымку ўлад, стала апорай дзяржавы.*

- ? **1.** Раскрыце значэнне паняццяў «хрысціянства», «епіскапы», «царква», «Евангеллі», «Новы Завет». **2.** У якой краіне ўзнікла вера ў Ісуса Хрыста? **3.** Чаму вучыў Ісус Хрыстос? Чым яго ідэі адрозніваліся ад язычніцтва? Што ў яго вучэнні блізка вам па духу? **4.** Чаму рымскія ўлады доўгі час праследавалі хрысціян, а потым спынілі ганенні? Пры якім імператары гэта адбылося?